

El llenguatge

El vall i la vall

15/IX/1979

La Vall d'Aran és, per a molta gent, la vall per antonomàsia. I no perquè Aran vulgui dir, precisament, «vall» —amb què Vall d'Aran resulta un cas de tautologia o duplicació, com ho són el coll de la Portella, la cova de l'Espluga, el pla de la Calma, etc.—, sinó perquè en la designació d'aquesta comarca transpirança figura definitivament, encara que no originàriament, incorporat el nom genèric vall. És per això, que la Vall d'Aran és el cas més habitual del castellanisme gramatical que consisteix a usar vall com un mot del masculí. És freqüent, efectivament, de sentir dir «el Vall d'Aran» —especialment ara diuen que amb un cop de cotxe s'hi arriba amb tanta facilitat— així com també «els Valls d'Andorra», «el Vall de Boh», etc. Vall repetim, com a terme geogràfic, és sempre nom femení, tant si forma part d'un nom propi com la Vall d'Aran com si s'usa simplement com un comú: la vall del riu Llobregat, una vall molt verda, etc.

Però així com cal no oblidar que el terme geogràfic vall és sempre del femení, cal recordar l'existència del nom comú vall del masculí, que significa «excavació longitudinal», com les que els pagesos obren entre renglera i renglera de ceps per tal de colgar-hi brossa i adoba. I cal recordar-la —l'existència d'aquest mot— perquè en el nostrellenguatge col·loquial s'han més o menys introduït una sèrie de castellanismes que tenen el mateix valor i que caldria fer desaparèixer, com són «sanja», pronunciat amb una j castellana, «fosso» i «soca-von». En la majoria dels casos en què s'usen aquests mots pot convenir de dir el masculí vall. Però hi pot alternar, segons la idea que es vol expressar, amb els termes també populars fossat (d'una fortalesa) i esvoranc sense oblidar tampoc el cultisme excavació.

—Cal no confondre, però, el fossat (el vall que circumda un castell o fortalesa) i el fossar que vol dir cementiri, com el catibre Fossar de les Moreres.

Albert Jané